

OTEC A SYN HASIČMI: *PRE NÁS JE TO CESTA CELÝM ŽIVOTOM*

História Dobrovoľného hasičského zboru v Ivanke pri Nitre si v roku 2026 bude písať sto rokov. Založený bol v roku 1926 a jeho aktívne pôsobenie skončilo v roku 1976, kedy sa stala Ivanka pri Nitre súčasťou Nitry.

Dobrovoľní hasiči boli na okraji záujmu mesta, dá sa povedať, že zbor hibernoval. V roku 1992 sa obec od mesta oddelila a dobrovoľný hasičský zbor opäť vznikol. Obnovil ho Ivan Chňapek a venoval mu viac ako 31 rokov svojho života. V marci roku 2023 prenechal veliteľské žezlo svojmu synovi Jurajovi Chňapekovi.

Čo pre vás znamená byť hasičom? Je to poslanie či povolanie?

Juraj: Pre nás oboch je to celý život. Ja som od šiestich rokov dobrovoľný hasič, tatko ma k tomu doviedol, aj staršieho brata, aj sestru. Tá bola tiež u dobrovoľných hasičov, ja s bratom sme u profesionálov, ja som v Nitre, on je v Bratislave, pre nás je to cesta celým životom.

Ivan: Ja som hasičom od ôsmich rokov. Môj nebohý otec ma k tomu doviedol.

Aké to je byť od ôsmich rokov hasičom? Čo sa také dieťa môže naučiť?

Ivan: Mávali sme detské družstvá. Starší hasiči nás do toho zaúčali, učili nás základné hasenie prístrojmi, zdravotnú prípravu, rozoznať hadice. Ako sme rástli, zapájali nás do súťaží, lebo sú aj detské súťaže. V rámci tých detských súťaží sme postupovali až do veku, kedy sme mohli byť aj zásahoví hasiči. Jurino od šiestich rokov behal s dievčatami...

Juraj: ...lebo vtedy nebolo chlapčenské družstvo. To sme kedy rozbehli? O pár rokov neskôr. Keď som mal asi desať rokov, spravili sme aj chlapčenské družstvo. Začali sme súťažami, no neskôr, keď sme dokončili školy, rozutekali sme sa po svete.

Ivan: Mal som kolegu, nebohého Milana Kusého, v podstate s ním sme to rozbehli, my dvaja. To bol priateľ.

Juraj: Dobrý chlap, strojník, vedel nám vo všetkom poradiť, pomôcť, dokázal opraviť techniku. Aj keď bol prísny. Koľkokrát nás ubil so žihľavou, vedel najsť aj v januári metrovú žihľavu a naháňal nás s ňou. Máme na neho humorné spomienky.

Máte toľko techniky, čo nemajú ani profesionálne zbory na Slovensku. Kde to máte uložené?

Juraj: Čo sa týka vybavenosti, tak to môžeme poďakovať tatkov, lebo on je taký, že keď ho vyhodíte dverami, skočí vám dovnútra oknom.

Ivan: Uložené to máme na bývalom družstve. Je toho toľko, že sme na to nemali priestory. Do zbrojnice by sme nedali nič.

Juraj: Zbrojnica je disponovaná na konskú mašinu.

Akým spôsobom je váš zbor financovaný?

Juraj: Od obce aj od štátu. Štát to financuje podľa kategórií A, B, C. A-kategória dostáva 7000 eur ročne, ale tí majú podmienku, že musia mať cisternu a do desiatich minút výjazd. My sme v B-kategórii a dostávame 3000 eur ročne od štátu s tým, že musíme mať cisternu, ale výjazd máme do dvoch hodín. Väčšinou to stíhame do 10 až 20 minút. Ani sa nikdy nestalo, že by sme odmietli výjazd, že by sme sa nezišli. Keď sa zídeme aspoň traja, ideme na výjazd. Sám nemôžem ísť na výjazd, dvaja sú tiež málo, vždy musia byť aspoň traja.

Ivan: Ideálne jeden plus traja.

Kto vás kontaktuje, keď je nejaký výjazd a ako to dávate celé dokopy?

Ivan: Operačné stredisko volalo doteraz mne, teraz už volá Jurajovi. Máme vlastný zvolávací systém, každému zvoní telefón dovtedy, kým to nezruší. A napíše mi tam, či príde alebo nepríde.

Juraj: Máme aplikáciu, ktorá je spravená tak, že vie obísť aj tichý režim. Výjazd vyhlasujem dvoma spôsobmi. Je to výjazd bez odkazu – chlapom príde správa, že poplach, dostav sa do hasičskej zbrojnice, a potom máme s odkazom, kde viem nahráť 30-sekundový záznam, o čo ide. Napríklad naposledy *[rozhovor bol nahrávaný 4. 2. 2024, pozn. autorky]* som nahrával chalanom, že máme spadnutý strom, na výjazd pôjde Iveco Daily, je to na Lieskovej ulici v Dolných Krškanoch, nahláste sa na operačné stredisko. To bolo zrovna 24. decembra, posledný minuloročný výjazd.

Ale keď vás je v zbore dvadsať, ako sa dohodnete, že konkrétne títo traja pôjdu na výjazd?

Ivan: Kto príde prvý, ten ide na výjazd.

Juraj: V prvom rade potrebujeme obsadiť prvé auto, aby išlo čo najskôr von. Mali by sme chodiť štyria, ako hovorí tatko, ale keď mi prídu dvaja plus ja, tak ideme. Potom, keď náhodou prídu ďalší, môžu si zobrať ďalšie hasičské auto, nikto im to nezakáže, keby nás aj prišlo dvadsať. Keby bolo treba, 14 chlapov sa vie odviezť na troch hasičských autách. Lebo máme momentálne dve výjazdové cisterny, a preto nás väčšinou využívajú profesionálni hasiči, keď potrebujú vodu a ľudí na robotu, lebo vedia, že naši chlapi prídu vystrojení, vyzbrojení, neprídu v teniskách a teplákoch.

Aj to sa stáva?

Ivan: To sú tie slabšie hasičské zbory.

Juraj: To sú tie C-kategórie, ktoré nemajú veľmi záujem o výjazdy. V Nitre máme veľmi dobré meno, Ivanka býva vždy pri najväčších požiaroch v okolí.

Ivan: Napríklad vlani v Polygone.

Juraj: Alebo v Palárikove, kde horelo recyklačné centrum, potrebovali tam dve cisterny. Tiež v Plastike horelo, zrušili nás, ale bola požiadavka na dve cisterny. Mám dobrých chlapov v zbore a viem, že sa na nich môžem spoľahnúť.

Utkvel vám nejaký výjazd v pamäti?

Ivan: Asi Palárikovo, to bol za poslednú dobu najväčší požiar. Horeli pneumatiky a tonery. Vtedy tam bol celý kraj, 107 hasičov.

Juraj: Boli sme tam poslaní s cisternami. Prvá požiadavka od veliteľa zásahu znela, že kto môže používať dýchacie prístroje. Tak sme išli ja s nevlastným bratom. Bolo vidieť, že je troška neskúsený, chalanisko, tak som ho musel usmerňovať. Aj ja som bol takzvaný hasič-záchranár, ktorý robil túto špinavú robotu. Chodil som do tých horiacich domov, vystrihoval som ľudí z havarovaných vozidiel. Čo sa týka nevlastného brata, on je u závodných hasičov, je profesionálny hasič, ale nemá také skúsenosti ako my.

Ivan: Lebo nechodia na výjazdy, oni sú len v závode, nemôžu ísť na výjazd.

Juraj: Musel som na neho dávať pozor. Bola tam taká stará mašťa, bezhlavo do nej vbehol, tak som ho musel potiahnuť naspäť a hovorím mu, že v prvom rade sa musí pozrieť pod seba, musí si uhasiť, pozrieť sa nad seba, či nad ním nehorí, vždy musíme dávať na také veci pozor. Nieкто povie, že sme príliš starostliví, ale bezpečnosť je prvoradá. Koľkí odídeme na výjazd, toľkí sa musíme vrátiť, to je základ.

*Dobrovoľný
hasičský zbor
v Ivanke pri Nitre
bol v roku 2017
ocenený Krajským
riadiateľstvom
Hasičského a
záchranného
zboru v Nitre za
aktívnu činnosť
spomedzi zborov
pôsobiacich
v nitrianskom
regióne.*

Obrázok 1 Juraj Chňapek (vľavo), Ivan Chňapek (vpravo)

Stretávate sa aj s tragédiami, ako sa s tým dokážete vysporiadať?

Juraj: Je to práca, človek sa s tým musí vedieť vyrovnáť, zatiaľ mi umrel len jeden známy, to bolo také asi najviac nepríjemné, ale základ je sa z toho vyrozprávať, nie je dobré, keď to človek v sebe dusí. U profesionálov máme takú možnosť, že po každom úmrtí nám volá psychológ. Len môj názor je taký, že komunikovať s niekým cez telefón, koho vôbec nepoznám, je kontraproduktívne, lebo sa mu určite neotvorím tak ako otcovi alebo nejakému kamarátovi.

Ivan: My to tiež doma preberáme tie zásahy všelijaké.

Juraj: Robíme si aj cvičenia, máme dobrú spoluprácu s chalanmi z Bábu. Tí sú dosť aktívni, čo im kvitujem, a robia aj zaujímavé cvičenia. Naposledy sme s nimi boli v novembri 2023, urobili sme chalanom záťažový test. Mali dýchací prístroj na chrbte, masku a tú sme im prelepili fóliou, aby sme im trošku sťažili orientáciu v neznámom priestore, lebo ide o taktický postup – idete len hmatom a hľadáte.

Vráťme sa k tej psychologickej podpore. Nie je možné sa s psychologičkou/psychológom osobne stretnúť?

Juraj: Ak by to niekto potreboval, nie je s tým najmenší problém. Myslím si, že psychológovia v profesionálnom zbore by určite vedeli pomôcť aj nám, dobrovoľným hasičom. Len, našťastie, sme ešte nemali taký prípad v Ivanke alebo v okolí, že by boli chalani na výjazde a bola tam nejaká mŕtvola. Preto sa snažím oddialiť používanie automatického defibrilátora (AED), lebo by ho mala mať obec už od začiatku tohto roka.

A prečo ho nechcete?

Ivan: Pretože by nás zneužívali.

Juraj: Nie, nieže zneužívali, na 98 percent to väčšinou tí ľudia neprežijú.

To je veľmi vysoké percento, ako je to možné?

Juraj: Kým prídu ľudia s AED, to môžete rátať desať až dvadsať minút. Ide o to, aby si to niekto všimol čo najskôr a hneď začal kardiopolárnu resuscitáciu (KPR). Tí ľudia, čo ho nájdu, tí musia začať. My sme už len podpora, vieme niekedy prísť skôr ako záchranka. Ale opäť, aj keď robíme kardiopolárnu resuscitáciu, aj tak záchranka musí prísť. Tam ide len o to, kto príde skôr. Snažil som sa tých mojich chlapov ochrániť od toho, aby nemali zbytočne psychické zaťaženie. Ja som za to platený, vyškolený, mne by to nerobilo problém, robil som niekoľkokrát KPR-ku, opäť, bohužiaľ, vždy neúspešne. Ak bude tu v obci, preškolíme chlapov, nech to môžu robiť. Je to nepríjemné, keď vám človek umiera pod rukami. Cítite, ako tam tie rebrá pracujú, pri tom ich vždy zlomíte, lebo hrudník musíte silno zatlačiť, aby sa srdiečko rozbehlo. Keď to tu bude, chlapov vyškolíme.

Musí to byť na prístupnom mieste, nie zavreté v aute, aby sa k tomu dostal ktokoľvek – na obecnom úrade, pri obchode atď. Sú na to špeciálne skrinky. Keď ju niekto otvorí, príde SMS, že ju niekto otvoril a prístroj používa.

To je nejaká celoslovenská štatistika, že neprežije 98 percent ľudí oživovaných týmto spôsobom?

Juraj: Nie, to ja som vám len tak z hlavy povedal, to zas neberte úplne vážne. Skrátka sa málokedy podarí oživiť človeka, keď ho nezačnú oživovať hneď, my keď prideme po desiatich minútach, mozgové bunky odumierajú a aj keby nám náhodou naskočil, tak už je tam trvalé poškodenie mozgu.

Robievate aj nábor?

Ivan: Samozrejme. Teraz máme šesť detí, berieme ich od šesť rokov.

Ako ich pripravujete na hasičské povolanie?

Ivan: V prvom rade ich učíme rozoznať – toto je taká prúdница, toto taká hadica, učíme ich uzly, základy prvej pomoci, ako použiť hasiaci prístroj.

Ako často sa stretávate?

Ivan: Raz do týždňa. Stretávame sa na zbrojnici, lenže tá je nevykurovaná, tak sa bude čakať na teplejšie počasie.

Juraj: Ja tiež budem robiť nábor 18+, aby sme vedeli doplniť stavy, lebo toho máme v poslednej dobe tak veľa, že nestíhame. Často nás volajú na asistenčné protipožiarne hliadky po celom okolí – napríklad na Agrokomplex, amfiteáter atď. Snažíme sa aj tam nejaké peniažky pre zbor zarobiť. Máme takú dobrú dohodu, že nikto od nás si nezoberie ani euro.

Obrázok 2 Ako jeden z mála hasičských zborov má výškovú plošinu.

Je to platené, niečo berieme za asistenčné hliadky, ale chalani sú ochotní nechať ich v zbere a my si potom za to nakupujeme techniku, ktorú potrebujeme.

Akým spôsobom sa dostávate k potrebnej technike?

Juraj: Sme jeden z mála hasičských zborov, ktorý má plošinu. V okolí sme jediní. Na Slovensku je ich možno do desať. Je to výšková plošina 27-metrová, slúži na záchranu osôb a hasenie. Všetky vozidlá, ktoré momentálne máme, nám boli darované.

Ivan: Plošinu nám darovalo Krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Nitre.

Kto sa o vozidlá stará?

Ivan: Pokiaľ to už my nevieme spraviť, ide vozidlo do servisu. Mám šikovných mechanikov. Náš ultramechanik opravoval plošinu rok a pol celkom sám. Ani nikoho nechcel.

Mechanik tiež pracuje na dobrovoľnej báze, vo svojom voľnom čase?

Juraj: Áno, preto nikdy netlačím na chalanov, majú svoje rodiny, chodia do roboty, je to veľmi časovo náročné, ja to tiež poznám, mám dve práce, robím profesionálneho hasiča, robím v autoškole a mám dobrovoľných hasičov.

Nábor od 18+, čím všetkých musia záujemci prejsť?

Ivan: U nás to funguje tak, že keď prijmeme niekoho do zboru, tak ten chlap je u nás v skúšobnej dobe. Nebudem predsa do niekoho investovať peniaze, keď mi potom ujde. Keď ten chlap vydrží rok, tak potom mu veliteľ objedná zásahový oblek, dáme mu školenia, každý zásahový hasič ich musí mať. Školenie trvá mesiac, platíme mu to my. Výbava zásahového hasiča stojí 1200 eur.

Juraj: Môžete rátať viac, ceny išli rapídne hore. Zásahový oblek stojí okolo 700 eur, topánky 300 eur, prilba 400-500 eur, rukavice 30-50 eur, kukla 20 eur, narátate pomaly 1500 eur na jedného chlapa.

Koľko vás je teraz v zbore?

Ivan: 20, z toho 15 zásahových. Tí piati chodia na zásahy s nami, ale môžu sa len prizerať, aby vedeli, čo ich bude čakať.

Stalo sa niekedy, že niekto nerešpektoval rozkaz veliteľa?

Ivan: Nie. To sa nemôže stať. Za moje 31-ročné velenie sa to ešte nestalo.

Juraj: Najhorší sú premotivovaní hasiči.

Hrdinovia?

Juraj: Presne. Nemajú na to ani skúsenosti a idú bezhlavo. Vždy treba v prvom rade myslieť na vlastnú bezpečnosť, lebo keď sa mne niečo stane, už nepomôžem nikomu.

Vy ste sa veliteľom stali minulý rok v marci. To budete pomaly už rok vo funkcii. Prebehla predtým nejaká diskusia?

Ivan: V prvom rade som to musel prerokovať s pani starostkou. Pretože veliteľa dobrovoľného hasičského zboru schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Potom som Jurina ukecával asi pol roka, aby to zobral. Veliteľa v dobrovoľnom hasičskom zbore nemôže robiť niekto, kto nemá podporu ľudí. Oni vás budú jednoducho ignorovať. Tam musí byť chlap, ktorý má u ľudí dôveru.

Juraj: Váhal som len kvôli tomu, že je to časové vypätie. Som u profesionálnych hasičov, mávam 24-hodinové služby, nie som v obci. Potom pracujem v autoškole.

Ako to teda robíte, keď treba ísť na výjazd a nie ste v obci?

Juraj: Autoškolu ruším a idem pomáhať chalanom. Majiteľkou autoškoly je sestra.

Ivan: Ale chvalabohu, aj tí žiaci majú pre to porozumenie, nikdy sa nikto nestážoval, že sa mu zrušila jazda.

Chápem to správne, že u vás v zbore ste nielen hasiči, ale aj jedna veľká rodina, že sa stretávate aj mimo výjazdov pri nejakých príjemnejších situáciách?

Ivan: Samozrejme, pri gulášikoch. Každý rok robíme oslavu sv. Floriána. Robíme to už asi desať rokov.

Juraj: To máme aj my u profíkov. Keď má niekto nejaký sviatok, tak donesie niečo na gril, posedíme si spoločne, porozprávame sa, ale väčšinou nás aj tak vyženú na výjazd, máme na to smolu.

Oslavy pri príležitosti sv. Floriána, ktoré každoročne usporadúvate v obecnom parku, obľubujú najmä deti. Pre nich ste hrdinovia. Veľmi by som chcela vedieť, odkiaľ sa berie tá fascinácia.

Ivan: Detičky sú najvdáčnejší diváci. To musíte mať v sebe. Pre nich je to zážitok sedieť v hasičskom aute a nedajbože si ešte pustiť sirénu, čo už nerobíme, lebo som to urobil raz, a potom to v jednom kuse hučalo. Každý rok prinesieme niečo nové, nie je to monotónne.

Juraj: To je celoživotná cesta. Keď vás to raz chytí, je to ako droga. Možnože je to kliše, ale nie je to robota pre každého. Človek musí počítať s tým, že je tam psychické aj fyzické vypätie, je to poslanie.

Hľadám nejaký väčší, rozľahlejší priestor, lebo by som to chcel rozšíriť. Potrebujem, aby to bolo bezpečné miesto, nie niekde pri hlavnej ceste. Chcel by som ešte viac historickej techniky pritiahnuť, aj od profíkov nejaké modernejšie autá. Ak by sa mi podarilo tento rok zohnať dve vozidlá na rozstrihanie, tak by som ohlásil mojich partákov zo súťažného tímu... Zase by sme to posunuli o úroveň vyššie.

Juraj Chňapek (*1990)

Jeho cesta bola jasná. Čo najskôr si spraviť maturitu a dostať sa k hasičom. Od roku 2012 je u profesionálnych hasičov v Nitre. Dvojnásobný Majster Slovenska vo vystrihovaní zranených ľudí z auta. Slobodný, zatiaľ bezdetný, želal by si chlapca, ktorý by ako piata generácia pokračoval v hasičskom povolaní.

Ivan Chňapek (*1960)

Od roku 1992 do roku 2023 bol veliteľom Dobrovoľného hasičského zboru v Ivanke pri Nitre. Celú generáciu hasičov vychoval od malička. Za jeho kariéry sa stalo osem hasičov profesionálmi. Má štyri deti (Ivan, Daniela, Juraj – z prvého manželstva, Juraj – z druhého manželstva), všetci sú nejako prepojení s hasičským povolaním. Pochádza z Dolných Kráľčan, od roku 1983 žije v Ivanke pri Nitre. K hasičom ho priviedol jeho otec Štefan Chňapek ml., ktorého do toho zasvätil zase jeho otec Štefan Chňapek st.